

С.М.ПОПОВ

Запорізький національний технічний університет, Запоріжжя

**ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ЗВОРОТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО
САМОУПРАВЛІННЯ**

В статті дається аналіз формування зворотних зв'язків у системі місцевого самоуправління, в основі якого самоврядні тенденції, які не можуть розгорнутися без зворотних зв'язків; дається аналіз взаємодії позитивних і негативних зв'язків і можливості встановлення у суспільстві рівноваги; дається аналіз проблем місцевого самоврядування та можливості підвищення ефективності місцевого самоврядування за рахунок зворотних зв'язків.

Ключові слова: система, зворотний зв'язок, система місцевого самоврядування, рівновага, позитивний зворотний зв'язок, негативний зворотний зв'язок, інформація, ефективність

Теоретичні засади формування зворотних зв'язків у системі місцевого самоврядування представляють собою: 1) систему наукових знань, узагальнюючих організаційний досвід і відображаючих сутність організаційних змін, їх внутрішні зв'язки, закони функціонування і розвитку; 2) вплив результатів управління муніципальною (самоврядницькою, самоорганізованою) системою на процес цього управління; 3) використання в управлінні інформації, яка поступає від керованого об'єкта про результати муніципального управління. Зворотний зв'язок – це вид синтезу компонентів, які означають зв'язок між виходом будь-якого компонента і входом того ж елемента, що здійснюється безпосередньо через інші елементи системи, що розвивається в умовах: 1) хаосу як сфери дійсності, у якій не уявляється можливим вирішити задачу структурування; 2) ентропії – кількісної міри невизначеності стану системи; 3) флуктуацій – випадкового відхилення величини, яка характеризує систему з великого числа елементів, від її середнього значення; 4) стохастичного (випадкового чи ймовірнісного) процесу, характер якого у часі передбачити неможливо; 5) дисипації – переходу енергії упорядкованого руху в енергію хаотичного руху; 6) біфуркації – виявлення напрямків еволюції системи, розгалуження рішень нелінійного диференційованого рівняння. Є різні визначення поняття «система» в науковій літературі:

1. *Акофф Р.* – система - це багатоманітність дій (функцій), пов'язаних у часі і просторі сукупністю практичних задач по прийняттю рішень та оцінці результатів, тобто задач управління.

2. *Анохін П.* – система – це тільки такий комплекс вибірково втягнутих у неї компонентів, взаємодія і взаємовідношення яких набувають характер взаємодії компонентів на отримання сфокусованого корисного результату.

3. *Берталанфі Л. фон* – система – це комплекс взаємодіючих елементів.

4. *Бір С.* – система – це одна з назв порядку на протипагу хаосу.

5. *Вернадський В.* – система – це сукупність взаємодіючих різних функціональних одиниць (біологічних, людських, машинних, інформаційних, природничих), пов'язаних з середовищем і слугуючих досягненню деякої загальної цілі шляхом дії над матеріалами, енергією, біологічними явищами і управління ними.

6. *Гібсон М.* – система – інтегрована сукупність взаємодіючих елементів, призначених для сумісного виконання раніше визначеної функції.

7. *Ділтс Р.* – система – це сукупність взаємопов'язаних концепцій чи частин, які повинні працювати спільно, щоб виконувати певну функцію.

8. *Месарович М.* – система – це більшість правильних, (несуперечливих) висловлювань, формальний взаємозв'язок між ознаками і властивостями, які спостерігаються.

9. *Міллер Б.З.* – система – це обмежена у просторі і часі сфера, у якій частини-компоненти поєднані функціональними відносинами.

10. *Оптнер С.Л.* – система – це засіб для вираження проблеми у термінах об'єктів, властивостей і зв'язків.

11. *Рапопорт І.* – система – це певна частина світу, яку у будь-який час можна описати, надавши конкретні значення деякій сукупності змінних. Більшість змінних повинні бути пов'язані деяким рівнянням, яке виражає системоутворюючі відносини.

12. *Садовський В.М.* – система – упорядкована певним чином більшість елементів, взаємопов'язаних між собою і утворюючих цілісну єдність.

13. *Тода М., Шуфорд Е.* система – все те, що слід розглядати як окрему сутність.

14. *Уйомов О.* – система – це більшість об'єктів, на яких реалізуються певні відношення між об'єктами з фіксованими властивостями.

15. *Холл А.* – система – більшість об'єктів разом з відносинами між об'єктами та їх атрибутами.

16. *Елліс Д., Людвіг Ф.* – система – це процес чи схема, яка веде себе відповідно певного припису; функція системи заключається в оперуванні у часі інформацією і (чи) енергією і (чи) матерією для виробництва інформації і (чи) енергії.

17. *Ешбі У.* – система – це будь-яка сукупність змінних, яку слід вибрати з числа змінних, властивих реальній «машині».

Саме система місцевого самоврядування, яку ми будемо розглядати, – це сукупність об'єкта управління, суб'єкта управління, а також прямих і Теоретичні і праксіологічні засади формування зворотних зв'язків у системі місцевого самоуправління

зворотних зв'язків між ними. Позитивний зворотний зв'язок посилює дію вхідного сигналу, негативний – послабляє, позитивний зворотний зв'язок погіршує стійкість системи, зворотний зв'язок сприяє відновленню рівноваги у системі при її порушенні збуджуючими впливами. Зворотний зв'язок є одним з виходів системи, який слугує для неї входом, забезпечує відповідність між дійсним і бажаним станом виходу системи. Управління пов'язане не з будь-яким інформаційним процесом, а лише зі специфічним зворотним зв'язком між двома підсистемами єдиної системи управління.

Система управління включає в себе керуючу і керовану підсистему, між якими відбувається безперервний обмін інформацією, яка здійснюється по двом каналам зворотного зв'язку і породжує зв'язки, які встановлює об'єкт з суб'єктом. До суб'єкта управління поступає інформація про поведінку об'єкта, виконання (невиконання) управлінських «команд», яка збирається у рецепторах керованої системи. Такими рецепторами можуть виступати органи чи посадові особи, що здійснюють безпосередньо управління, аналітичні центри. Система, яка працює без збоїв, дає заплановану та ефективну інформацію. При збоях, незалежно від того, відбуваються вони у сфері прямих чи зворотних зв'язків, інформація має нерівномірний, стрибкоподібний характер, спостерігаються відхилення.

У рецепторах відбувається відбір і перетворення інформації, відділення істотного від неістотного, узагальнення матеріалу для висновку, який робить керований суб'єкт ефективним. Якщо управлінський вплив здійснюється непоміченим, якщо об'єкт не змінив своєї поведінки чи здійснює прямий спротив суб'єкту управління, останньому доводиться на основі висновків, зроблених з отриманої інформації, приймати нове рішення, встановлювати прямі зв'язки іншого роду. Рішення може бути різним (розірвати вплив взагалі, використати інші методи впливу і т.п.), але в будь-якому випадку воно модифікує, змінює і прямі, зворотні зв'язки. Нова інформація про поведінку об'єкта управління знову оцінюється керованою системою і розпочинає новий цикл. Постільки будь-який вплив (досить активний чи навіть непомітний) практично існує завжди, якщо має місце управлінський процес, то прямі і зворотні зв'язки носять постійний циклічний характер, змінюється лише зміст і форма у залежності від ситуації. Дослідження процесів управління на основі вивчення прямих і зворотних зв'язків з використанням методів кібернетики та інформатики отримало в західній літературі назву (**введення (інформація) – виведення – (рішення)**).

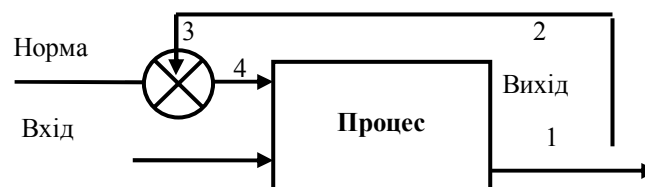

Рис. 1 - Механізм управління системою

Способи вираження зворотних зв'язків можуть бути активними (дії на знак згоди з управлінським рішенням, протест) і пасивними (поточна інформація). Вони є багатоманітними: наприклад, підтримка чи відхилення на референдумі проектів закону, демонстрація протесту, відмова виборців голосувати на виборах за кандидатуру минулого чи пропонованого губернатора, критика дій уряду у пресі. У західній літературі найбільш результативним способом активних зв'язків у процесі управління вважається партиципація – добровільна участь населення в урядових проектах і заходах місцевого самоуправління. Зворотні зв'язки представляють особливу цінність для визначення якості управління, так як саме від об'єкта поступає інформація про адекватне розуміння і виконання «команд» чи дані, які свідчать про відхилення чи недоліки у системі управління. Буває, що керований об'єкт не тільки невірно розуміє «команди» (наприклад, через недостатню кваліфікацію кадрів, через відхилення у зв'язках), але і перекручує зворотні зв'язки, посиляє керованому суб'єкту викривлену інформацію (частіше все це пов'язано з прихованою інформацією у роботі управлінського органу). Недоліки можуть приховуватися тривалий час і при ускладненні обстановки привести до кризи управління, а, можливо, й до фіаско, що супроводжується ліквідацією установ, масовим звільненням посадових осіб, залученням їх до відповідальності, у тому числі кримінальної.

У цьому зв'язку важливе значення має постійний контроль керованого суб'єкта за об'єктивністю і точністю даних у процесі зворотного зв'язку. При виявленні викривлення зворотних зв'язків до їх змісту повинні вироблятися відповідні заходи. У системі управління найважливіше значення мають його цілі: є **конкретні цілі** (організуюча діяльність з ремонту доріг), а є **цілі глобального порядку**, які повинні пов'язуватися з загальнолюдськими цілями (свобода, демократія, соціальна справедливість тощо). Цілі повинні бути реальними і виконуваними, так як безуспішно займатися управлінською діяльністю, якщо ціль не виконувана сама по собі: цілі визначають суть управлінського впливу, вибір дій, за допомогою яких цілі повинні бути досягнуті. Найважливіше значення має обґрунтованість управлінського рішення. У такому рішенні необхідно повно врахувати всі обставини, які мають як пряме, так і непряме відношення до вирішуваної задачі, фактори, які гідно впливають, або протидіють обставинам. Для досягнення успіху велику роль відіграє стабільність управління, що являє собою послідовну роботу, яка приносить результат, в результаті якого створена **система** органів дій, використовуючи різноманітні інструменти менеджменту – сукупність моделей і методів, що використовуються для вирішення задач менеджменту чи їх інформаційного, організаційного і методичного забезпечення.

З цієї точки зору необхідно заблаговчасно прорахувати **ефективність управління**: досягнення найкращих результатів у можливо коротший строк

з найменшими витратами матеріальних ресурсів та управлінської енергії. Ефективність не пов'язана з кількісною стороною управління: надмірно багато управління (збиток управління) також погано, як і його недолік (мало управління). Наявність обох каналів зворотного зв'язку (позитивного і негативного) між керованою системами являється універсальною тенденцією. Така здатність управління і властивість керованості у відповідних матеріальних утвореннях стає дійсно при їх з'єднанні деякою цілісною функціонуючою системою, а при їх функціонуванні – як процесом самоуправління. Найважливішим для самоуправління являється принцип активного відображення самоуправлінською системою оточуючого середовища і самовідображення, постільки процес управління завжди і всюди здійснюється у відповідності з властивостями оточуючого середовища і можливостями самоуправляючої системи. Універсальність управління згідно з принципом зворотного зв'язку являється засобом невизначеності у поведінці як самої керованої системи, так і зовнішнього середовища, з яким дана система взаємодіє. Кожний з двох каналів зворотного зв'язку відіграє свою специфічну роль у процесі управління, постільки майбутнє управляючої системи ніколи не може бути представлено з абсолютною точністю, то й виникає потреба в інформації про дійсну реакцію системи на управляючий вплив. Тільки завдяки такій інформації можливо здійснити цілеспрямований вплив і тим самим здійснити управління. При цьому необхідно враховувати не тільки даний стан, але і ймовірність переходу системи в будь-який із можливих станів.

Слід виділити наступні **основні функції** (сукупність повторюваних управлінських дій, об'єднаних єдністю змісту) зворотного зв'язку: 1) синтезування зовнішніх і внутрішніх збуджень, які намагаються вивести систему з стану рівноваги, звести ці збудження до відхилень однієї чи декількох управляючих величин; 2) компенсація збуджень і підтримання стану стійкої динамічної рівноваги системи; 3) представлення інформації, необхідної для вироблення управляючих впливів на об'єкт управління. Завдяки зворотному зв'язку соціальна система набуває здатності протидіяти всьому тому, що намагається вивести її за встановлені рамки діяльності. Саме зворотні зв'язки у своїй сукупності і складають першооснову такої найважливішої властивості складних динамічних систем і складають першооснову такої найважливішої властивості поведінки динамічних систем як саморегулювання. Саморегульованими називаються системи, здатні удосконалюватися та адаптуватися до умов середовища, а при вищих формах пристосування – змінювати саме середовище відповідно до своїх потреб. При наявності зворотних зв'язків відправник і отримувач змінюються комунікаційними ролями. Визначальний отримувач стає відправником і проходить через всі етапи процесу обміну інформацією. Зворотні зв'язки підвищують ефективність обміну управлінською інформацією. Двохсторонній обмін інформацією у порівнянні з одностороннім протікає повільніше, але ефективно знімає напругу, є більш

Теоретичні і праксіологічні засади формування зворотних зв'язків у системі місцевого самоуправління

точнішим і підвищує впевненість у правильній інтерпретації подій. Системи зворотних зв'язків в організації складають частину контрольно-управлінської інформаційної системи.

Системи зворотних зв'язків в організації складають частину контрольно-управлінської інформаційної системи. Зворотні зв'язки бувають: 1) позитивними і негативними; 2) пригладженими і пороговими (однорівневими і багаторівневими); 3) одностороннім і двохсторонніми; 4) стрімкими, стримуючими і попереджуючими. Система місцевого самоврядування передбачає модель, орієнтовану на потреби і інтереси населення територіального утворення, так звану клієнтоорієнтовану модель. Самоуправління у соціальному аспекті означає, що територіальна спільнота людей здатна вирішувати своїх практичні задачі власними силами. У політичному аспекті самоуправління означає можливість прямого народовладдя. У нормі адміністративний апарат місцевої влади повинен ніби найматися територіальною соціальною спільнотою. У правовому аспекті само управлінська територіальна одиниця представляє собою муніципальне утворення, у якості якого, згідно законодавства, виступає будь-яке поселення, що має власність, бюджет і органи влади. На розвиток позитивних зв'язків впливає те, що більшість респондентів вважають, що у громадян розширяться можливості для реалізації своїх прав, будуть ефективніше вирішуватися насущні проблеми жителів конкретної території, збільшиться активність населення, люди будуть почувати себе частиною спільноти, відповідальними за рішення, що приймаються. Багато людей вважають, що створення органів місцевого самоврядування притягне увагу державної влади до нужд і потреб жителів конкретних міст/поселень, завдяки чому підвищиться якість життя і рівень соціальних послуг, що надають населенню. У той же час будь-яка система, будь-який організм, технічна конструкція, соціальний об'єкт, може входити в систему більш загальної природи – екологічну систему. Тому загальні принципи управління можливо пізнати, досліджуючи поведінку екосистем. На думку Холінга і Голдберга, екосистеми мають наступні характерні властивості: 1) наявність зворотних зв'язків; 2) включають «передісторію», так як ці системи реагують не тільки на поточні, але й прийдешні події. На відміну від технічних систем, які створюються на основі вже існуючих сталих частин, екосистеми розвиваються у часі; 3) нелінійності, яка виникає через різного роду запізнь, порогів, обмежень. Поведінка системи визначається її атрибутами. Живі системи являються динамічними системами, тобто вони змінюються з динамікою часу. У цих системах можуть бути присутніми два типи зв'язків позитивні і негативні. При негативному зворотному зв'язку частина вихідного сигналу подається на вхід системи так, що відношення отриманого вихідного сигналу до вхідного сигналу складає величину, меншу одиниці. Таким чином, негативний зворотний зв'язок зменшує величину вихідного сигналу при збільшенні сигналу на вході, тобто являється механізмом автокорекції системи. При позитивному зворотному

Теоретичні і праксіологічні засади формування зворотних зв'язків у системі місцевого самоуправління

зв'язку відношення вихідного сигналу до вхідного є величина більша одиниці. Збільшення вихідного сигналу приводить до збільшення сигналу при вході системи, а це в свою чергу викликає подальше зростання вихідного сигналу. Якщо не буде прийнято будь-яких заходів, сигнал на виході може стати не управляючим і привести до тяжких для системи наслідків. Поза всяким сумнівом, що дії позитивного зворотного зв'язку не можуть залишатися неконтрольованими певний час, так як характерний для неї адитивний ефект привів би систему до виходу системи з ладу. Існує думка, що такі процеси, як «накопичення знань, збільшення населення, зростання складних відсотків у фінансових справах, зростання національного бюджету, розповсюдження серед людей різних вірувань, модних уподобань, розвиток суспільних інститутів і програм», - інтенсивно розширюється саме тому, що їм властивий позитивний зворотний зв'язок, що сприяє встановленню **гомеостазу** – властивості системи забезпечувати сталість обміну речовини і енергії, здатності утримувати характеристики системи у межах, допустимих для існування.

Рис. 2 - Підрозділ інформації (2-й етап) (зовнішня та внутрішня середовища організації)

Практична діяльність органів місцевого самоврядування виявила серйозні політичні, організаційні, економічні і соціально-культурні проблеми в результаті того, що не працюють зворотні зв'язки: 1. *Політичні проблеми*: відсутність у суспільстві розуміння ролі і місця різних форм влади і рівнів управління, більш чи менш консолідованої думки про принципи державного облаштування, про принципи розподілу владних повноважень між рівнями влади і управління і взаємодії між останніми. 2.

Територіальні та організаційні проблеми: існування муніципальних утворень у межах адміністративно-територіальної системи, створеної раніше для забезпечення вертикальної і сурової системи централізованого державного управління. 3. *Економічні проблеми:* невідповідність фінансових і матеріальних ресурсів місцевого самоуправління виконуваним ними функцій, особливо у частині змісту об'єктів соціально-культурного призначення; незавершеність формування муніципальної власності, у тому числі муніципальних земель. 4. *Фінансові проблеми:* велика міра централізації фінансових ресурсів; відсутність засобів для здійснення власних повноважень, так як для виконання окремих державних повноважень і рішень, що приймаються органами державної влади. 5. *Соціально-культурні проблеми:* втрата масовою свідомістю розуміння поселення як місця організації суспільного життя спільноти; підміна традицій самоорганізації жителів, культури суспільного управління звичками до адміністрування.

Сучасна модель місцевого самоуправління є неефективною, так як місцеве самоуправління на низовому рівні (як форма самоорганізації громадян) знаходиться поки що в нерозвинутому стані, зберігає ієрархічну структуру, орієнтовану на реалізацію деяких програм, задач, які відштовхуються від вищестоящих органів управління, без врахування широких інтересів широких верств населення. Громадське самоуправління повинно забезпечуватися взаємодією органів місцевого самоуправління і населення, тобто взаємною діяльністю, через посередництво вивчення, врахування і формування суспільної думки. Тільки суспільна думка, як фактор зворотного зв'язку, робить будь-яку систему управління більш стійкою і клієнтоорієнтованою, а отже, і більш ефективною, яка забезпечує її гнучкість, тобто здатність системи, яка піддається певному впливу, нормативно чи адаптивно змінювати свій стан і (чи) поведінку у межах, зумовлених критичними значеннями параметрів системи.

Публічні обговорення, круглі столи, функціонування суспільних рад дійсно допомагають не тільки пояснити принципову різницю позиціях певних керівників органів влади, місцевого самоуправління, комунальних підприємств і населення, але й знайти компроміс у прийнятті рішень. Громадськість сприяє розвитку нормальних взаємовідносин між комунальними службами, громадянами і місцевою владою. Громадськість добилася об'єктивного розгляду в судах суперечок між комунальними громадянами і громадянами; приступила до проведення громадської експертизи законопроектів, діяльності виконавчих органів влади. Великі резерви щодо посилення взаєморозуміння між населенням і службами ЖКГ, відносно знаходження компромісних варіантів рішень, що ми бачимо в експертній діяльності інститутів громадянського суспільства. Володіючи значним інтелектуальним потенціалом і не будучи обтяженим інтересами окремих виробників послуг, монополістів, суспільні організації все частіше прагнуть застосовувати експертизу законопроектів і розробки пропозицій

Теоретичні і праксіологічні засади формування зворотних зв'язків у системі місцевого самоуправління

щодо їх удосконалення. Ознакою цих інститутів безпосередньої демократії, які лише через тривалий час отримують правову регламентацію, слугує стійке закріплення у суспільній думці і розуміння їх необхідності, соціальної цінності, що здатне навіть замінити формально юридичну загальнообов'язковість, встановлену правовими нормами.

Розвиток інститутів безпосередньої демократії протікає як екстенсивно, так і інтенсивно. Екстенсивний її розвиток означає розширення демократичних прав і свобод українських громадян, зі сприйняттям принципів і норм міжнародного права, з укріпленням і удосконаленням гарантій і механізму їх реалізації. Інтенсивний розвиток інститутів безпосередньої демократії передбачає розширення політичної участі громадян у вирішенні питань місцевого значення. Без розвитку реальної активності громадян, без постійного участі громадян у вирішенні питань місцевого значення. Без розвитку реальної активності громадян, без постійного розширення складу осіб, які на ділі приймають участь у здійсненні місцевого самоуправління, і підвищенні ефективності цієї участі всі інститути безпосередньої демократії у системі місцевого самоуправління залишаться лише формами, будуть характеризувати можливості, але не саму суспільно-політичну реальність. Таким чином, без ефективної реалізації зворотних зв'язків у місцевому самоуправлінні залежить і ефективність цього складного соціального утворення, отже, повинна відбутися **деменеджеризація**, тобто перехід від управління по принципу «об'єкт – суб'єкт управління» («керівник - підлеглий») до управління на основі самоорганізації.

Зв'язки і співпраця зі ЗМІ є єдиною ланкою для всіх сфер економічної, політичної, соціальної та духовно-культурної діяльності, між керівництвом і об'єктами управління, між фірмами, корпораціями, компаніями та споживачами й партнерами. Така співпраця, безумовно, передбачає зворотний зв'язок. При цьому дуже важливо своєчасно встановлювати наявність як позитивного, так і негативного зворотного зв'язку. Важливо зрозуміти, що за негативного зворотного зв'язку сигнал, який спрямовується від керованої системи (у нашому випадку від громадськості), реагує нормально, процес відбувається без збоїв, система стабілізується, новий товар користується попитом, має постійний і стабільний збут, його виробництво доцільно збільшувати. За позитивного зворотного зв'язку сигнал від керованої системи підтверджує помилковість обраної стратегії суб'єктом управління (ринок, фірма). Позитивний зворотний зв'язок відображає невирішене коло проблем в економіці, що пов'язано з неплатежами, нездатністю реалізувати продукцію, спадом виробництва, безперервними соціальними конфліктами тощо. У зв'язку з цим механізм взаємодії, тобто передача повідомлень службою повідомлень засобам масової інформації, має бути досконалим, ефективним.

Механізми передачі повідомлень службою засобам масової інформації

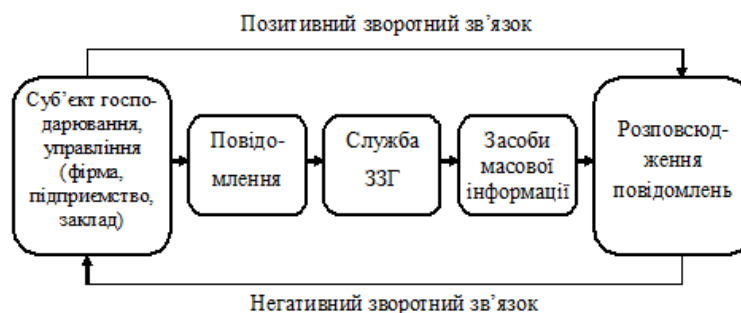

Рис. 3 - Механізми передачі повідомлень службою засобам масової інформації

Основними напрямками діяльності цих спеціалістів є такі: у представленому механізмі дуже важливу роль відіграють повідомлення, вони мають відповідати вимогам: бути точними і зрозумілими, не суперечити прийнятим нормам; складатися об'єктивно, без перебільшень; інформація має передаватися заздалегідь; служба повідомлень має бути завжди відкритою і доступною для встановлення зв'язків із засобами масової інформації для того, щоб отримати ефект.

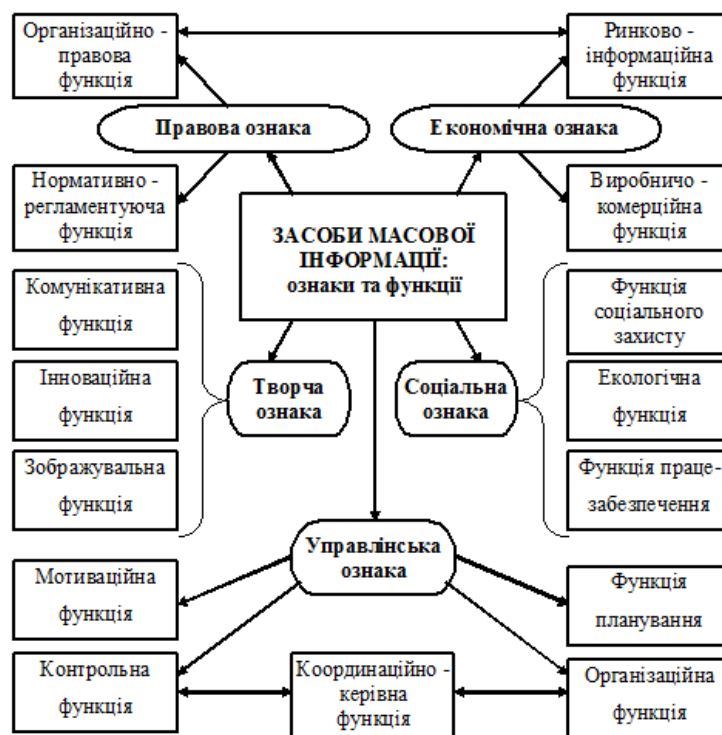

Рис. 4 - Механізми передачі повідомлень засобам масової інформації

Ефект - це користь, яка приноситься людям і суспільству різниця між затратами і результатами, і здатність цієї різниці задовольняти життєві потреби суспільства, колективу, особистостей, місцевої територіальної громади. Отже, ефективність – це співвідношення результатів і діяльності певної територіальної громади, організації чи людини до затрат чи досягнень цих результатів. В англійській літературі поняття ефективності Теоретичні і практичні засади формування зворотних зв'язків у системі місцевого самоуправління

виражається двома ключовими словами - managerial effectiveness – тобто «системна» ефективність, яка залежить від того, настільки раціонально організовано управління, тобто від складу і кількості ланок управління, їх підпорядкованості, розподілу функцій. Іншими словами, ефективність системи місцевого самоуправління визначається якістю організаційної структури, процесами управління, management efficiency - це операційна ефективність, тобто співвідношення між результатами управлінської діяльності і затратними зусиллями, які у першу чергу визначаються діловими якостями керівників-менеджерів, а також тим, настільки ефективно використовується їх потенціал.

Таким чином, ефективність зворотних зв'язків муніципального утворення – це результативність органів місцевого самоуправління, яка відображається в різноманітних показниках як муніципального утворення в цілому, так і власне управлінської діяльності муніципальних органів та посадових осіб, які мають кількісні і якісні характеристики. Критерій ефективності місцевого самоуправління визначає якість не тільки оптимальність управління муніципальним утворенням, але й якість праці в керованій системі. Для визначення ефективності муніципального управління необхідна система критеріїв, що характеризують основні сторони соціально-економічного розвитку муніципального утворення і досягнення поставлених цілей. Слід виділити три рівні критеріїв ефективності місцевого самоуправління: 1) загальна соціальна ефективність; 2) ефективність організації і функціонування муніципального управління; 3) ефективність діяльності конкретних органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Все це в сукупності сприятиме підвищенню ефективності місцевого самоуправління. Контур зворотного зв'язку у системі місцевого самоуправління дозволить не тільки відкоригувати прямі управлінські дії місцевої адміністрації, виступати інструментом попереджувального формування суспільної думки, а формувати філософію культури зворотного зв'язку.

Висновки

1. Парадигма зворотного зв'язку є універсальною і лежить в основі функціонування регульованих систем у природі, техніці, економіці та інших сферах діяльності, що являє собою: 1) наукову теорію, втілену у системі понять, що виражають істотні риси дійсності (позитивний і негативний зворотний зв'язок); 2) висхідну концептуальну схему, модель постановки проблем та їх вирішення, методів дослідження, що панують на протязі певного історичного періоду у науковому товаристві. В контексті взаємозв'язку – відносин між елементами системи - створюється **контур управління**, що включає: замкнутий ланцюг: суб'єкт управління, управлінський вплив (прямий зв'язок), об'єкт управління, зворотний зв'язок, суб'єкт управління. При передачі частини вихідного сигналу всієї системи на її вхід створюється головний чи зовнішній зворотний зв'язок. Внутрішні чи

місцеві зворотні зв'язки поєднують вихід окремих елементів чи груп послідовно включених елементів з їх входом

2. Задача органів місцевого самоврядування – сприяти розвитку громадянського суспільства як суспільства громадян, які знають про свої громадянські права і свободи, вміють їх захистити, володіють навичками участі в управлінні і взаємодії з владними структурами, вміють об'єднуватися для вирішення загальних проблем, відповідати не тільки за себе, але й за оточуючих людей, в сім'ї, на службі, на роботі, і в суспільстві, по місцю проживання тощо, а, крім того, мають здатність до самовизначення, завдяки чому людина зможе розумно існувати в умовах вибору, тобто в умовах свободи і відповідальності, і завдяки чому можливо досягти інформаційного взаєморозуміння в муніципальному утворенні. Тому наявність зворотного зв'язку з населенням являється для органів самоуправління найважливішою умовою ефективного управління, тому задача самоуправлінських одиниць налагодити зворотні зв'язки з населенням. У якості першооснови моделі зворотного зв'язку у системі місцевого самоуправління пропонується 8 блоків-модулів: 1) системний абрис суб'єкт-об'єктних відносин з контуром зворотного зв'язку; 2) механізм зворотного зв'язку як автономний елемент управлінського процесу в місцевій адміністрації; 3) фактори організаційної культури посадових осіб місцевого самоврядування; 4) організаційні форми зворотного зв'язку з провідним ланцюгом моніторингового самоконтролю влади; 5) принципи, пріоритетні напрями і ресурси підтримки соціологічного моніторингу; 6) потенційні споживачі моніторингової і супутньої аналітичної інформації; 7) міські ЗМІ і комунікаційні канали у контурі зворотного зв'язку муніципалітету; 8) штаб зворотного зв'язку при керівництві міста.

3. Місцеве самоврядування – це складова частина демократії, при якій здійснюються такі форми і способи народовладдя, що закріплюють свободи і рівноправність громадян. Вся система місцевого самоврядування детермінується основними особливостями самоуправління взагалі, так як самоуправління представляє собою таку форму соціального регулювання, при якій суб'єкт управління власними силами діє на основі принципу самоорганізації, самофінансування, самоконтролю, чому допомагають зворотні зв'язки. Місцеве самоуправління є система організації діяльності громадян на відповідній території, яка являє собою сукупність різноманітних органів та інститутів, що діють як єдиний цілісний організм.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- аналіз зворотних зв'язків в усіх сферах людської життєдіяльності сучасного суспільства;
- аналіз зворотних зв'язків у саморегуляції соціальної системи.

Список використаної літератури:

1. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации / Р.Ф. Абдеев. – М.: ВЛАДОС, 1994. – 334 с.

2. Андрущенко В.П. Організоване суспільство: проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: досвід соціально-філософського аналізу. – К.: ТОВ «Атлант ЮЕмСІ», 2006. – 502 с.

3. Бех В.П. Философия социального мира: гносеологический анализ / В.П. Бех. – Запорожье.: «Тандем-У», 1999. – 284 с.

4. Воронкова В.Г. Муніципальний менеджмент: Навчальний посібник. / Валентина Григорівна Воронкова.- К.: ВД «Професіонал»,- 2004.- 256с.

5. Попов С.М. Наукова парадигма суб'єкт-суб'єктного управління в умовах сучасного континууму / Сергій Миколайович Попов // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії/ Збірник наукових праць / Гол. ред. В.Г.Воронкова. - Вип.43 .- Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2010.- 258 с.- С.166-175.

6. Попов С.М. Гомеостаз як механізм саморегуляції соціальної системи / Сергій Миколайович Попов // Перспективи.Соціально-політичний журнал.- Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського.- Одеса: 2011, №1 (47).- 142с. - С.74-80.

7. Попов С.М. Гомеостаз як механізм саморегуляції соціальної системи / Сергій Миколайович Попов // Перспективи.Соціально-політичний журнал.- Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського.- Одеса: 2011, №1 (47).- 142с. - С.74-80.

С.Н. ПОПОВ

Запорожский национальный технический университет, Запорожье

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ОБРАТНЫХ СВЯЗЕЙ В СИСТЕМЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

В статье дается анализ формирования обратных связей в системе местного самоуправления, в основе которого самоуправленческие тенденции, которые не могут развернуться без обратных связей; дается анализ взаимодействия положительных и отрицательных обратных связей и возможности установления в обществе равновесия; анализ проблем местного самоуправления и возможности повышения местного самоуправления за счет обратных связей.

Ключевые слова: система, обратные связи, система местного самоуправления, равновесие, положительная обратная связь, отрицательная обратная связь, информация, эффективность

S. POPOV

Zaporozhsky National Technical University Zaporozhye

THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS OF THE FEEDBACK'S FORMATION IN THE SYSTEM OF LOCAL GOVERNMENT

The article analyzes the formation of the feedbacks in the system of local government, in the core of which self-managerial trends, that can't unfold without feedbacks, analyzes of the interaction of positive and negative feedbacks and the possibilities of establishing balance in a society; analysis of problems of the local government and possibilities of increasing of the local government at the expense of feedbacks.

Key words: system, feedbacks, the system of local government, balance, positive feedback, negative feedback, information, efficiency.

Стаття надійшла до редакції 20.03 11р.